

כח הדיבור

זאת תהיה תורת המצורע - דרשו חז"ל במדרש רבה: "מצורע - מוציא שם רע, ללמדך שכל האומר לשון הרע, עובר על כל חמשה חומשי תורה. לפיכך ה' מזהיר את משה בלשון "תורת המצורע", ועל ידי זהירות מדיבור לשון הרע, זוכים לקיים את כל התורה כולה.

ויש להתבונן למה צייתה התורה על שמירת הלשון יותר משמירת שאר האיברים, הרי בכל האיברים יש מצוות עשה ולא תעשה הקשורות בהם, אם כן למה נבחרה הלשון יותר משאר האיברים?

מבאר החפץ חיים במשל למנהל מפעל שמסר לעובדיו מכונות אריגה. כל המכונות היו ידניות שהרווח בהם מועט וגם ההפסד אינו גדול. אם אחד העובדים יעשה טעות באחת המכונות, יהיה הפסד אבל לא הפסד גדול. באותו מפעל היתה גם מכונת מיוחדת שפועלת במהירות עצומה על ידי חשמל. במכונה זו ניתן היה להרויח הון תועפות פי כמה מהתוצרת של המכונות הידניות, אבל אם יגרם בה כל קלקול - ההפסד יהיה גדול מאוד. ולכן מכונה זו צריכה השגחה מיוחדת ושמירה מעולה.

כך בגופו של האדם. הקב"ה נתן לאדם רמ"ח איברים וכנגדם רמ"ח מצוות עשה. אבל כל אלו אינם כמו כח הדיבור, שהוא כמו מכונה חשמלית הפועלת במהירות ובאיכות. בדיבור יכול האדם להרויח הרבה מאוד מצוות על ידי לימוד תורה, כיון שבכל מלה ומלה מקיים מצות עשה. ואם חלילה הוא מדבר דיבורים אסורים, יכול לבורא בכל רגע מאות מקטרגים. לכן השמירה על כח הדיבור צריכה להיות מעולה ושקולה כנגד כל התורה.

מעשה בתלמיד חכם שהיה בא ללמוד עם החפץ חיים. ביום הראשון לא דיבר כלל ורק החפץ חיים היה מדבר. ביום השני היה מדבר בצורה שוטפת. ביום השלישי שוב שתק כל זמן הלימוד. בנו של הח"ח התפלא ושאל את אביו לפשר הדבר. הסביר לו שיהודי זה מתרגל לשמור על פיו. לכן יש ימים שהוא גודר את עצמו ואינו מדבר. והרי זה כמו אדם שהיתה לו גינה וגדר קטנה מקיפה אותה. כיון שהגדר לא הועילה לעצור את כל בעלי החיים והמזיקים מלהיכנס לחצר, לכן בנה לו גדר גבוהה יותר. גם כאן אין להסתפק בגדר הרגילה של השפתיים והשיניים אלא צריך לעשות גדר גבוהה ושמירה גדולה יותר. סוף דבר, אותו תלמיד חכם עלה לארץ ישראל והיה למרביץ תורה שמפיו יצאו דברי אלוקים חיים.

שיא תורני

♦ ההגדה העתיקה ביותר הקיימת בשלמותה ♦

"הגדת ראשי הציפורים". הגדה זו נדפסה בגרמניה בסוף המאה ה-13, וראשי הדמויות המתוארות בה צוירו כ...ראשי ציפורים, ככל הנראה כדי שלא לעבור על איסור עשיית פסל וכל תמונה. כיום היא מוצגת במוזיאון ישראל.

עצה טובה

חשוב מאוד שהילדים יאכלו משהו לפני כניסת חג הפסח. ילדים רעבים - עצבניים ואינם מסוגלים לקלוט.

מגיד דבריו / פנינה מתורתנו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"תקנו לנו רז"ל להספיד על הנפטרים - להתעורר האדם ולזכור שיש מיתה בסוף ימיו ולסדר עצמו... ובזה יגדל ויתחזק אדם בעבודתו יתברך". ("מגיד חדשות" ח"י עמ' שס"ח).

והשוכב בבית יכנס בגדיו והאוכל בבית יכנס וגו' (י"ד מ"ז)

הקדים שכיבה לאכילה ולא להיפך, לרמוז שאין לאכול לפני ששוכב לישון (כמ"ש הרמב"ם בהלכות דעות פ"ד ה"ה) וז"ל: ולא ישן סמוך לאכילה, אלא ימתין אחר אכילה כמו שלש או ארבע שעות ע"כ. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

יש תקוה לאחריהך

שְׁעֵמְדָה מופיע הקטע: "ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב (ויש גורסים "מחשב") את הקץ, לעשות כמו שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים. במעמד בין הבתרים הראה לו הקדוש ברוך הוא לאברהם כל הגליות ושעבודם וגאלתם, כולל הגאולה האחרונה, ובא המגיד לחזק ולעודד את קוראי ההגדה סובלי על הגלות, שעתיד הקדוש ברוך הוא לקיים הבטחתו האחרונה כשם שקיים בראשונה - ביציאת מצרים, שהקדוש ברוך הוא "מחשב את הקץ תמיד ואומר מתי יגיע הקץ ועת של הגאולה".

ויש להוסיף מה שכתב מרן הגאון רבי רחמים חי חויתה הפהן זצ"ל בהגדת "מגיד דבריו ליעקב" (על פסקת "אמר רבי אלעזר") שגם מבחינה רוחנית גאלת מצרים מעניקה לנו תקוה טובה, שכמו שבמצרים גאלם ה' למרות שהיו בדיוטא התחתונה, כך בגלות האחרונה למרות שהמצב הרוחני אינו פשוט, בכל זאת יגאלנו ה'. ובזה פרש מה שדרשו חכמים: "למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך" - להביא לימות המשיח, והינו שמזכירת יציאת מצרים נקוה לביאת ימי המשיח במהרה בימינו אמן.

ולנו בני הדור האחרון, יש מהיכן לשאב את התקוה הגדולה: אלפים שנה יהודים ערכו ליל הסדר ובסיומו קונו והתפללו: "לשנה הבאה בירושלים הבנויה". בימי הגלות האפלים והקודרים הרחק מארצנו הקדושה, קשה היה להאמין כי יום יבוא והחלום יתגשם. והנה אנו בדורנו, אחרי אלפי שנות גלות קשה, שבסופן השואה האיומה, זכינו לקבוצ גליות בארצנו הקדושה ואנו חוזים עין בעין בהתגשמות אותה תקוה נושנה. לא נותר לנו אלא להמתין כמעט רגע, עד אשר פתאום יבוא האדון אל היכלו, וגזפה לראות בעינינו את השלמת התהליך, בגאולה השלמה בקרוב ממש.

במרכזו של הלילה המקדש ליל הסדר, מגביהים את הכוס, ומכריזים יחד את הקטע האלמותי: "והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו ללכותנו. אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו ללכותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם". לא לחנם בא קטע מרגש זה במרכז ספור יציאת מצרים, שכן ספור גאלת מצרים הוא ממקורות ההשראה הגדולים ביותר בתולדות עם ישראל, המעניק לעם בכל דור ודור תקוה לגאולה וליציאה משעבוד לחרות.

הגאון רבי רפאל ברדוגו זצ"ל (בפתיחה לפרושו על ההגדה "שלל ר"ב") מסביר שהמטרה בזכרון יציאת מצרים נועדה לחזק את האמונה והתקוה כי הגאולה בוא תבוא, גם אם מבחינה הגיונית לא נראית כל הסתברות לכך. "וזאת נחמתנו בענינו כי לא חדש הוא זה, שהרי ביציאת מצרים כבר הגיעו ישראל לשפלות יותר מזה".

לפעמים בסבך הגלות, היאוש מן הגאולה מחלחל ומכרסם, עד שחושב היהודי לעצמו: מה תקותו של עם קטן מפזר ומפרד בין העמים, שהכל מושלים ומתעמרים בו...

ישים נגד עיניו מה שקרה לאבותינו במצרים, שם היינו עבדים משללי זכויות, נתונים לשעבוד ולענווים קשים, כשעל פי הטבע לא נשקף שום סכוי להשתחרר ממצרים שהיתה סגורה ומסגרת על ידי כשופים. והנה בכל זאת, ברגע שהגיע הזמן - הוציאנו ה' משעבוד לגאולה ומאפלה לאור גדול. כך בטוחים אנו שגם בגלות מרה וארכה זו, תתקיים בנו הנבואה "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז, טו).

הגאון רבי שאול הפהן זצ"ל (ראש רבני גרבא) בהגדת "ערבי פסחים" מביא שלכן לפני "והיא

1. **הכנה** - כדי לבוא מוכנים, מומלץ לשבת בשבת הגדול כל המשפחה יחד (כמובן במקום נקי מחמץ!), לקרוא את ההגדה, ולהסביר את דברי המגיד ואת הסימנים קדש ורחץ וכו'. (הרה"ג ר' יוסף כהן שליט"א).

2. **הגדות שוות** - מומלץ מאד שלכל בני הבית יהיה בליל הסדר אותו סוג הגדה, כדי שיוכלו כל המשפחה לעקוב ביחד אחר קריאת ההגדה, בלי להתבלבל בנוסחאות השונות ומספר העמוד בו אוחזים. הדבר גם מונע מריבות בין הילדים על סוגי ההגדות. (הרה"ג ר' יוסף כהן שליט"א).

3. **פרסים** - כדאי לקנות ליל הסדר ממתקים מיוחדים ואפילו משחקים קטנים (שאינם מוקצה כמובן), לשים אותם בתוך "קופסת הפתעות" מעוטרת, ולחלק לילדים שישאלו שאלות או יענו תשובות (למשל, על כל חמש שאלות - פרס). אפשר גם לחלק על כל שאלה אגוז, שישקיט את רעבונם של הילדים. עם זאת, יש לשמור על הטעם הטוב, ולא להפוך את הערב כולו לחלוקה של מתנות. (הרה"ג ר' יוסף כהן שליט"א).

4. **קשר עין** - בניגוד לכל שבת שהאב יושב בראש השולחן, בליל הסדר מומלץ שראש המשפחה ישב באמצע השולחן לרוחב, כך שמצדדיו ישבו המסובים, והוא חלק בלתי נפרד מהם, וכך יהיה קרוב לכולם במדה שווה. יש בצעד זה גם שינוי מכל השנה, כפי שאנו מצווים לערוך שינויים שיבואו וישאלו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? ... (הרב פינחס ברייער הי"ו).

5. **הוליה בשרשרת הדורות** - כדאי שכל אב יגיד לבניו בתחילת קריאת ההגדה: כעת אספר לכם ספור ששמעתי מאבא שלי, ששמע מסבא, ששמע מאביו, ששמע מאביו, עשרות דורות אחורה, עד היהודי שיצא ממצרים והיה עד ליציאת מצרים. וגם אתם תספרו זאת לבניכם ולנכדיכם. כעת אתם הופכים לחלק משרשרת הדורות המופלאה הזו! (ר' דוד דמן הי"ו).

6. **הצגה** - אין דרך טובה יותר לרתק את הילדים בליל הסדר מאשר הצגה מוחשית. ההצגה יכולה להיעשות על ידי הילדים, על ידי אורחים, או מישהו אחר מבני המשפחה. היא יכולה להיות מתוכננת מראש או מאולתרת במקום. אפשר לקחת קטע מסיפור יציאת מצרים, כגון שמש בא אל פרעה ודורש "שלח את עמי!". אחד מה'שחקנים' הוא פרעה (ניכר לפי המגבת הכרוכה סביב ראשו), השני הוא משה (האוחז 'מטה' בידו), ומתחילים לנהל דיאלוג כשאף אחד לא יודע מה יהיה במשפט הבא... אפשר גם לתת לילדים להמחיש את עשר המכות (הם יכולים לתאר מצרי שחרד ממכת דם או שיחה בין אריה ודוב במכת ערוב...). (הרב הדר מרגולין הי"ו).

7. **דבר לעצמך** - תוך כדי סיפור ההגדה, דבר גם לעצמך, לדוגמא: אני נמצא עכשיו כאן במצרים, ואני רואה את המצרי מכה מישהו, הוא מזיע, מתכופף ואומר משהו, ופתאום "צעקה", אני מסתובב אחורה ומגלה קבוצה של 25 יהודים סוחבים קרשים ארוכים, וכמה מצרים עומדים מלמעלה ורוקדים, אוי אוי אוי... (הרב אפרים רכטשפר הי"ו).

8. **להתחיל מהאמצע** - לצורך התיאור הדרמטי, אפשר להתחיל לספר מהאמצע. למשל, תשאל: אפוא המגבת? אוי זה אדום, מה קרה? למי זורם דם מהאף? רגע ומה קורה פה, הכיור מלא דם, מי הקיא?... (הרב אפרים רכטשפר הי"ו).

9. **הבלטת חושים** - הבלט בסיפור את כל החושים. דוגמא מסיפור מכת ערוב, אתה פונה לאחד המסובים: אתה שומע?... אני שומע קולות רבים של בעלי חיים, איזה רעש... אריות שואגים, נמרים צורחים, פילים משפריצים מים... איזה ריח של גן חיות... (ע"פ הרב אפרים רכטשפר הי"ו).

10. **עד שיעודדנו** - אם אתה מעוניין להמשיך לספר ביציאת מצרים אחר סיום הסדר, ומרגיש עייף אחר הסעודה, כדאי שתכין מערב החג שעון מעורר לשעה שלש בלילה, וכך תקום רענן לספר ביציאת מצרים (הרב אליהו עמאר שליט"א).

רבי אליעזר - כשדורש לא מבחינים בין יום ללילה

בהגדה של פסח מובא: "מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו! הגיע זמן קריאת שמע של שחרית". והקשה בספר "אגודת אזוב" להגרא"א פרידמן זצ"ל וכי הם בעצמם לא הרגישו שכבר הגיע זמן לקרות ק"ש? וביאר על פי מה שמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ב') שכשרבי אליעזר היה יושב ודורש "היו פניו מאירות כאור החמה וקרנותיו יוצאות כקרנותיו של משה ולא היה אדם יודע אם הוא יום או לילה". והנה בהסיבת חכמים זו רבי אליעזר היה יושב ודורש בראש, ולכן לא היו יודעים אם הוא יום או לילה עד שבאו תלמידיהם להזכירם שכבר הוא באמת יום ויש לקרות קריאת שמע.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מִרְן רַה"י הַגָּאֹן רַבִּי מֵאִיר מֵאֲזוּז שְׁלִיט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: בבית הכנסת שלנו ישנה תקנה שכל חתן בר מצוה שעולה לתורה וקורא, החזן חוזר על קריאתו, בין אם הוא קרא כבקי ורגיל ובין אם הוא התרגש וקרא בלחש או בשגיאות. וזאת כדי לא לבייש את החתנים שאינם קוראים טוב? כעת יש המערערים על תקנה זו, והוחלט לשאול בעצת כת"ר שליט"א?

תשובה: התקנה טובה היא כדי שלא לבייש בר מצוה שאינו יודע, ויש לזה דוגמא בגמרא סוף תענית: וכל ישראל שואלין זה מזה, כדי שלא יתבייש את מי שאין לו. ע"ש. כדאי לאמץ אותה, ומי יתן שיעשו כן בכל בתי הכנסת. אם יש עוד ויכוחים, יפנו לדין תורה ויפסקו ביניהם.

שאלה: מה סדר הקדימה בברכות הריח כאשר יש לפניי את כל הסוגים?

תשובה: עצי, עשבי, מיני, הנותן ריח טוב בפירות.

שאלה: בבית הכנסת "אביר יעקב" באשקלון נבנה ארון קודש מפואר, כשהדגש על העיצוב החיצוני. עקב כך התעוררה בעיה בנושא הפרוכת שמסתירה את העיצוב. ושאלתנו, האם חייבים לשים פרוכת מחוץ להיכל?

תשובה: בשו"ת יחווה דעת חלק ששי סימן ט' כתב שאין לשנות מנהג ישראל לפרוס הפרוכת על ארון הקודש. ע"ש. אמנם כפי זכרוני שבחול"ל לא הקפידו על כך. ואם מטעם שכתב שם שארון הקדש הוא תשמיש קדושה והפרוכת היא תשמיש דתשמיש, אפשר לעשות בהפך, פרוכת מבפנים לדלתות הארון והיא תהיה תשמיש קדושה, והארון מבחוץ תשמיש דתשמיש. וגם עיקר האסמכתא ממה שכתוב בתורה "והבדילה הפרוכת לכם" וגו' (שמות כ"ו ל"ג) אינה מוכרחת, כי במשכן לא היתה דלת מבדילה בין הקדש ובין קדש הקדשים. לכן נראה שאם ועד המתפללים החליטו להראות חזותו ויופיו של ארון הקדש, יעשו פרוכת מבפנים לדלתות, והארון מבחוץ, ואין בכך כלום.

צִיְתוּבֻנִים לַפֶּסַח עִם
הַכֶּרֶךְ הַחֲדָשׁ שֶׁל אוֹצְרוֹתֵינוּ עַל הַעוֹעֲדִים
וְנִכְנָסִים לַחַג בְּאוֹרֵהָ אַחֲרָתִי!

נֵר ה' נִשְׁמַת אֲדָם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מוֹל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com